

Дезінтеграційні рухи у форматі ОДКБ

Чи достатньо у Росії регіональної ваги, щоб утримати біля себе країни, які цікавлять Кремль?

Усе-таки війна проти України і протистояння із Заходом забезпечили деякий природний спад російського впливу, провокуючи спокуси цим скористатися. І, здається, якісь країни цим прагматично користуються, розсовуючи для себе межі можливого. Наприклад, Казахстан, який дав російській делегації на чолі з Путіним перший урок казахської.

Поневіряння України, а до цього Грузії наочно показують, на що готова Москва заради збереження сфери свого впливу. Напевно, нерозумно думати, що в інших випадках Кремль може вчинити інакше. Інша справа, що зараз РФ може відчувати дефіцит можливостей, якого не було раніше.

Привід поміркувати над питанням про актуальні межі впливу Росії є. Його підкинув прем'єр-міністр Вірменії Нікол Пашинян, який, як повідомляє вірменська сторона, у телефонній розмові з Олександром Лукашенком сказав, що не зможе взяти участь у засіданні Ради колективної безпеки ОДКБ у Мінську.

Білорусь головує в ОДКБ цього року, і майбутня в Мінську 22-23 листопада серія самітів, включно з рівнем глав держав, є фіналом білоруського головування. Відмова Вірменії, зрозуміло, псує владі Білорусі все свято, порушуючи рутину на фініші головування відкритим конфліктом, що ставить під сумнів перспективи ОДКБ.

Перспективи ОДКБ самі по собі туманні. Блок тримається на Росії, а ґрунт, на якому тримається Росія, набув властивості йти з-під ніг.

Хоча так стверджувати буде все-таки перебільшенням. Загін може й не помітити втрати бійця, зробивши вигляд, що нічого не сталося. З ОДКБ вже виходили країни. Узбекистан, наприклад, провернув такий фінт двічі, але військовий блок це пережив. З іншого боку, зараз потенційно будь-яка вібрація може призвести до тектонічних зрушень. Перспективи ОДКБ самі по собі

туманні також з інших не вірменських причин. Блок тримається на Росії, а ґрунт, на якому тримається Росія, набув властивості йти з-під ніг.

Лукашенко на правах голови і господаря саміту ОДКБ подзвонив Пашиняну, можливо, вже маючи в своєму розпорядженні інформацію про його неучасть через дипканали і розраховуючи його переконати або отримати пояснення. Пікантний вигляд має фрагмент їхньої розмови (з вірменського пресрелізу), у якому Пашинян сподівається, що «партнери зрозуміють рішення», мимоволі нагадуючи пропозицію «зрозуміти і пробачити» персонажа на прізвище Бородач у виконанні коміка Михайла Галустяна. У нашому випадку, щоправда, не до жартів, хоча надія на розуміння в тому середовищі виглядає саме так.

Лукашенко, як свідчить офіційна версія, до відмови «поставився спокійно». Що ж, видається так, що підстав битися в істериці з такої нагоди в нього справді не було, тому прес-службі можна повірити. Здається, що за повідомленням про спокій правителя криється бажання офіційного Мінська позбавити новину про відмову Пашиняна ніг, щоб вона припинила ходити інфополем і розбурхувати маси.

У Пашиняна були підстави для шпильок на адресу Лукашенка. І він одну підніс, коли поспілкувався нашвидкуруч зі Світланою Тихановською на полях саміту Європейського політичного співтовариства в Гранаді. Там же, до речі, і так само нашвидкуруч він переговорив із президентом України Володимиром Зеленським, чим відпустив аналогічну шпильку на адресу Володимира Путіна.

Однак адресатом мови жестів у вигляді відмови від участі в саміті ОДКБ у Мінську є не Лукашенко, а Кремль. Місяць тому Пашинян уже пропустив саміт СНД у Киргизстані, пославшись на різні обставини. Такі демарші здаються прогулянкою по тонкому льоду, коли все як ніколи близько до провалу, але не факт. Поки лід дозволяє по собі прогулюватися. Можливо, тому, що кроки точно розраховані та великою мірою ще нікуди не ведуть, нагадуючи тупцювання на місці.

Мотив дезінтеграційних рухів офіційного Єревана якраз у тому й полягає, що інтеграція у форматі

Олександр Григорович, який у минулому виконував подібні трюки, коли не знаходив порозуміння з Москвою, застеріг Нікола Воваєвича від «необдуманих кроків із дезінтеграції». Це повідомила його

*ОДКБ і ставка на Росію
ніяк не допомогли
Вірменії в її конфлікті з
Азербайджаном*

пресслужба. Шкода, що пресслужби обох співрозмовників замовчують, чи застеріг зі свого боку Нікол Воваєвич Олександра Григоровича від необдуманих кроків з інтеграції. Адже Вірменія обпеклася, бо поклалася в усьому на Росію.

Мотив дезінтеграційних рухів офіційного Єревана якраз у тому й полягає, що інтеграція у форматі ОДКБ і ставка на Росію ніяк не допомогли Вірменії в її конфлікті з Азербайджаном. Як каже Єреван, ОДКБ самоусунулася з Вірменії. Тепер Вірменія ніби як погрожує самоусунутися з ОДКБ, але для цього Єревану потрібна альтернативна система безпеки.

Потенційно альтернативою може бути ЄС, США і НАТО, тобто умовний Захід, але є підстави сумніватися, що Єревану така альтернатива доступна. Питання полягає в тому, чи готовий Захід взяти Вірменію під свій захист, а Росія – це дозволити. Відповідь, найімовірніше, в обох випадках негативна, і навряд чи в Єревані мають щодо цього ілюзії. Є й інший важливий регіональний гравець і партнер Вірменії, якому прихід Заходу навряд чи сподобається, – Іран.

Чого ж у такому разі домагається Вірменія?

Версій, що трактують її поведінку, багато. Наприклад, що бойкот узгоджено з Кремлем, але це видається малоймовірним. Між Єреваном і Москвою все-таки дійсно іскрить, має місце обмін «люб'язностями». Ближче до істини, напевно, бажання вірменської влади елементарно догодити настрою вірменського суспільства, розчарованого ОДКБ і Росією, щоб зберегти владу. Реверанси в бік Заходу можуть створити додатковий захист уряду Пашиняна, але навряд чи здатні захистити Вірменію.

Взаємодіяти з ОДКБ, наче й не було нічого, вірменська влада поки що в будь-якому разі не може. Це було б дивним. Контакти на Заході створюють у вірменського електорату враження, що уряд не сидить склавши руки, намагаючись щось робити. Зрештою, яка різниця, на чому заробляти політичний капітал, тим паче, коли іншого вибору, окрім як грати на антиросійських настроях, не залишила сама Росія.

*Гра Москви може
полягати в тому, щоб у
підсумку спробувати*

Водночас Кремлю цей вірменський «танець із шаблями» може бути теж на руку. Певне зближення Вірменії із Заходом може сприяти (подальшому) зближенню Азербайджану з

заманити Азербайджан в ОДКБ

РФ. Гра Москви може полягати в тому, щоб зрештою спробувати заманити Азербайджан в ОДКБ, розраховуючи і, напевно, цілком справедливо, що Вірменія все одно нікуди не дінеться, як залежна за всіма статтями від РФ держава.

Зрозуміло, що можна ставити під сумнів здатність Москви розробляти і втілювати такі багатоходівки. Але не викликає сумнівів, що ступінь автономії на пострадянському просторі, як і раніше, визначається довжиною повідця, на якому країни СНД тримає Кремль. Найкоротший, схоже, у Білорусі навіть порівняно з Вірменією, чия влада, на відміну від білоруської, є легітимною (ніким не заперечується) і вже хоча б із цієї причини не обмежена у своїх контактах із партнерами на Заході. До того ж Лукашенко – єдиний із правителів у СНД, хто начебто вже або поки що не заперечує його довжину.

Ця стаття вперше вийшла на сайті «Центр новых ідей» і публікується з дозволу правовласника

Павел Мацукевич

Павел Мацукевич (Pavel Matsukevich) – старший дослідник Центру нових ідей, експліомат, тимчасовий повірений у справах Білорусі в Швейцарії (2016-2020).

